

SERRADA

DOSSIER «MÚSICA A LABADIA» JAUME RADIGALES, MARTÍ BELTRAN, M. EUGÈNIA PEREA VIRGILI, EFREM DE MONTELLA, MARTA PORTER, ORIOL PÉREZ I TREVINO
ENTREVISTA «JOSEP RIUS-CAMPS, LLIURE» DAVID PAGÈS I CASSÚ I JOSEP PAGÈS I FARRÓ
ART «EDUARDO CHILLIDA, 'CONSTRUIR ÉS CREAR ESPAI'» PILAR VÉLEZ
LLETRES «EL MONTSERRAT DE STEFAN ZWEIG» LÍDIA CAROL
CINEMA «'CASA EN FLAMES'» ÈRIC ANTONELL

TORRE DE JERARQUIA I CONFUSIÓ

Una ressenya de PERE GUIXÀ

Joan-Lluís Lluís. *Balla amb Babel. Contra l'absolutisme lingüístic.* Fragmenta Editorial, Barcelona, 2024.

L'escriptor Joan-Lluís Lluís (Perpinyà, 1963) ha fet aquest assaig sobre la relació del mite de Babel amb l'absolutisme lingüístic. En la interpretació principal del mite, hi ha la indignació de Déu en veure que els homes –que aleshores només parlaven una sola llengua– van cometre la gosadia d'erigir una torre per abastar-lo. La conseqüència, tal com sabem, va ser dividir-los fent que parlessin moltes llengües.

El text inicial que analitza l'autor és un document del 1790 que va arribar a Perpinyà des de París durant la Revolució Francesa. Era un qüestionari de cinquanta preguntes per identificar l'ús dels patuesos al sud de l'Hexàgon, i poc després va redactar-se un document en què s'instava a anihilar i universalitzar aquests patuesos. La resposta del funcionari meridional va ser expedida, però escèptica: «Per destruir aquests patuesos caldria destruir el sol, la frescor de les nits, el gènere dels aliments, la qualitat de les aigües, l'home sencer.»

L'autor ens avisa del component sentimental d'aquesta resposta (corregida avui dia per l'emergència climàtica, matisa també), i en el camí dels raonaments –que sovint confronten la tesi del llibre

per fer avançar amb més empena el discurs– tot discorre cap a un horitzó en què la il·lusió prebabèlica retorni als homes. Potser no pas amb una sola llengua, sinó de moment amb les tres o quatre que ja podem imaginar. L'assaig impugna aquesta bondat anterior al mite de la torre i carrega contra els excessos absolutistes.

Veiem amb detall els actes de la Inquisició, l'assassinat dels traductors de *La Bíblia valenciana*, el Decret de Nova Planta... La sospita recau tothora sobre les llengües dels nacionalismes defensius, ja sigui el basc, el gaèlic, el cors o el català. Ampliant això, l'autor ens explica l'experiència d'haver voltat per moltíssims instituts per parlar amb els joves de literatura. Cap al final de les sessions, sempre deixa caure el tema de la llengua.

L'assaig recorre a algunes conjectures: «Podem imaginar un món medieval i postmedieval en què la consciència de la maledicció de Babel ha esdevingut tan imperiosa que els poliglots són perseguits talment els heretges, els jueus, els musulmans, els protestants, els apòstates, els relapses, els ateus, els homosexuals, les preteses bruixes. I, ampliant la imaginació, podem trobar un món contemporani en què grups d'evangelistes integristes nord-americans proposen tractaments psicològics als poliglots perquè retrobin el camí virtuós del monolingüisme i organitzen manifestacions i escarnis davant de les acadèmies

de llengua com ho fan davant de les clíniques d'avortaments.»

La denúncia dels lingüicidis és doble perquè l'autor coneix molt bé França. La diacronia ens parla del somni babèlic revolucionari (quant a la llengua, va ser una simple continuació borbònica) per emprar el francès com a llengua progressista, l'única que podia portar la revolució arreu. La Torre Eiffel, ens diu l'autor, serà el gran monument d'aquest monolingüisme prebabèlic.

Més afuat és encara el discurs quan es fixa en la base històrica de la construcció de la torre. S'atribueix a Nimrod aquesta construcció. I diversos cronistes i historiadors ens parlen d'un tirà, de manera que l'idil·li de la construcció com un esforç col·lectiu exemplar queda qüestionat. El monolingüisme és sempre apte per al totalitarisme. La diversitat de llengües permet que no hi hagi una veu única en l'ostentació del poder. Orwell va identificar això en la distopia *1984* i la *novaparla*.

Vet aquí un assaig senzill i frontal que, tot i la brevetat, encara toca temes secundaris que n'apostrofen la tesi i que el lector farà bé de descobrir. El que se'ns diu de la construcció de la torre i l'acte mateix de la construcció també són una invitació a pensar sobre el que val la llengua diàriament. L'assaig ens prevé sobre els estats amb poder i sobre el fet que, en el decurs de les llengües, com més mirem cap amunt menys agents neutrals hi trobem.